

УДК 37.014.5:378.4(477:4)

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗНАНЬ: РЕКРЕАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Нінель Герандівна Сидорчук

доктор педагогічних наук, доцент

кафедра педагогіки, професор

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

Анотація

У статті актуалізовано проблему оновлення змісту педагогічних знань як один із пріоритетів державної політики в освітній галузі. З огляду на сучасну соціокультурну ситуацію, зацентовано увагу на необхідності оптимізації педагогічної проблематики у позиції дозвілєвої діяльності зі зміною пріоритетів від пасивного споживання до прояву особистісної активності людини у її реалізації. Розглянуто потенціал рекреації у розв'язанні поставленого завдання. Продемонстровано рекреаційну функцію діяльності бібліотек, музеїв, скандинавської ходьби як нового виду рухової активності. Окреслено перспективи використання розглянутого матеріалу у проблематиці педагогічних дисциплін.

Ключові слова: *дозвілєва діяльність; педагогічні знання; рекреація; рекреаційна функція; рекреаційна функція бібліотеки; рекреаційна функція музею; рекреаційна функція скандинавської ходьби.*

Постановка проблеми в контексті сучасної педагогічної науки. Підвищення якості освіти проголошується одним з головних пріоритетів державної політики в освітній сфері [7] та передбачає забезпечення зростання ступеня відповідності змісту освіти соціально-економічним реаліям у світі, що змінюється. Серед ключових напрямів оновлення змісту освіти важлива роль належить педагогічним знанням, які в загальному контексті європейської інтеграції набувають нового звучання, забезпечують підґрунтя не тільки і не стільки для підготовки вчителів, викладачів, скільки розглядаються як шлях гуманізації професійної підготовки і суспільства у цілому. Останнє визначає потребу пошуку нових підходів до оновлення змісту педагогічних знань та теоретичного обґрунтування окреслених концепцій з урахуванням докорінних змін в усіх сферах життєдіяльності сучасного суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зазначеному контексті науковцями розглядаються загальнодидактичні засади професійно-педагогічної підготовки студентів вищих педагогічних навчальних закладів (О. А. Абдулліна, С. І. Архангельський, С. С. Вітвицька, В. М. Галузинський, О. А. Дубасенюк, М. Б. Євтух, Н. В. Кічук, В. І. Лозова, О. Г. Мороз, Н. Г. Ничкало, О. Я. Савченко); окремі аспекти професійно-педагогічної підготовки у вищих навчальних закладах освіти (І. М. Богданова, В. М. Вергасов, О. І. Гура, В. А. Козаков, М. І. Сметанський, П. І. Сікорський, М. Ф. Степко, В. І. Юрченко); психологічні засади професійно-педагогічної підготовки в системі вищої освіти (Б. Г. Ананьєв, С. Д. Максименко, О. В. Петровський, В. А. Семиченко).

Як відомо, педагогіка як наука та навчальний предмет, що включений у навчальні програми вищих закладів освіти для студентів усіх напрямів підготовки, виконує загальну функцію трансляції культури. У широкому розумінні педагогіку (*грец. παιδαγωγική* – майстерність виховання) розглядають як науку про спеціально організовану цілеспрямовану та систематичну діяльність з формування людини, що відбувається у процесі навчальної, позанавчальної та дозвіллевої діяльності [16, с. 156–177].

В умовах сучасної соціокультурної ситуації, що характеризується низкою негативних процесів, які намітилися в сфері духовного життя українського суспільства (втрати духовно-моральних орієнтирів, відчуження від культури і мистецтва дітей, молоді та дорослих, істотного зменшення фінансової забезпеченості установ культури, у тому числі й діяльності сучасних культурно-дозвіллевих центрів), виникає потреба окреслення відповідних пріоритетів саме у дозвіллевій діяльності, розроблення нових дозвіллевих технологій з орієнтацією на розвиток соціальної активності та творчого потенціалу особистості.

Дійсно, вільний час є одним із важливих засобів формування особистості людини. Він безпосередньо впливає і на її виробничо-трудова сферу діяльності, оскільки в умовах вільного часу найбільш сприятливо відбуваються відбудовні процеси, що знімають інтенсивні фізичні та психічні навантаження. Використання вільного часу є своєрідним індикатором культури, кола духовних потреб та інтересів конкретної особистості або окремої соціальної групи. На жаль, через соціально-економічні труднощі суспільства, відсутність належної кількості соціально-культурних установ і недостатню увагу до організації дозвілля з боку місцевих органів влади і культурно-дозвіллевих установ відбувається розвиток різноманітних форм дозвіллевої діяльності, що перебуває за межами соціально-дозвіллевих інститутів.

Метою статті є визначення ролі рекреалогії в умовах докорінної реконструкції змісту педагогічних знань. Зважаючи на те, що рекреалогія вивчає механізми відтворення і розвитку фізичних, психічних, духовних та інтелектуальних сил людини у загальній структурі вільного часу населення, розглянемо її потенціал у розв'язанні комплексного питання педагогіки – гармонійного розвитку особистості.

Виклад основного матеріалу. Упродовж тривалого часу вивчення дозвіллевої діяльності людини у межах педагогіки тісно пов'язане з теорією та практикою «дозвіллезнавства» – галузі знань, що вивчає життєдіяльність, відносини й організацію людей у сфері вільного часу.

У цілому сучасне українське дозвіллезнавство має незаперечні здобутки в розкритті сутності, природи і специфіки дозвілля, в обґрунтуванні принципів дозвіллевої діяльності, у виявленні педагогічного потенціалу дозвілля (О. Гончарова, І. Зязюн, О. Копієвська, В. Кірсанов, О. Олексюк, О. Сасихов та ін.) та чітко визначає базові категорії, серед яких ключовою є вільний час – частина позаробочого часу в межах доби, тижня, місяця та року.

Вільний час становить значну частину соціального часу і тісно пов'язаний у кількісному та змістовному відношенні з робочим часом; починається там, де закінчується не тільки робота на виробництві в установі, але й будь-яка інша турбота про підтримку фізичного буття людини. Тобто під вільним часом розуміють такий час, що не поглинається безпосередньо продуктивною працею, а залишається вільним для задоволень, дозвілля, вільної діяльності та розвитку. Вільний час у такому тлумаченні виступає простором для людського розвитку.

Як зазначають В. Й. Бочелюк, В. В. Бочелюк, дійсну цінність вільний час набуває лише тоді, коли використовується для всебічного розвитку особистості, більш повного задоволення її постійно зростаючих потреб. Автори виділяють складові вільного часу: власне дозвілля та час, що затрачається на необхідну суспільну, творчу й іншу діяльність.

Важливою для нашого дослідження є твердження науковців про те, що дозвілля як сукупність занять у вільний час, за допомогою яких задовольняються безпосередні фізичні, психічні та духовні потреби, переважно відновлювального характеру, є специфічним, соціальним способом регенерації цих сил.

До дозвіллевих належать такі види занять, як читання, перегляд телепередач, відвідування кінотеатрів, театрів, концертів, спілкування з друзями, заняття спортом, розваги, прогулянки, ігри, пасивний відпочинок тощо. Для занять у години дозвілля характерна здебільшого самоособистісна спрямованість їх змісту, тобто фактично у рамках

дозвілля здійснюється *пасивне споживання* набутків дійсності, а не її творення. Виділяючи пасивний та активний відпочинок, автори зазначають, що людина прагне задовольнити свої потреби в насолоді, задоволенні, розвазі у межах *пасивно-видовищних форм* проведення вільного часу [1, с. 5–17].

Однак за таких умов порушується ключовий методологічний принцип розвитку особистості – принцип активності як внутрішня спонукальна сила, що спрямована на задоволення потреб людини та дає змогу розкрити специфіку її становлення у світі. У наукових джерелах активність визначають способом формування, розвитку особистості, що підвищує їх ефективність та сприяє подоланню зустрічних детермінантів (причин) у процесі її становлення [12, с. 37–40; 11, с. 25–31].

У зв'язку з цим, відзначаючи незаперечні здобутки вітчизняних учених у дослідженні історичних і теоретичних аспектів дозвілля, його місця у процесі виховання, варто наголосити на необхідності подальшого розроблення важливих питань, пов'язаних з функціонуванням дозвіллевої діяльності. Насамперед, йдеться про визначення принципово нових поглядів на форми дозвіллевої діяльності, їх переорієнтацію, *перехід від пасивно-видовищних до активних*. Саме за цими позиціями є можливість оновити теоретичні та практичні засади дозвіллевої діяльності як напрямку виховної роботи, не обмежуючись лише традиційними уявленнями про неї.

Розв'язання поставленого завдання, на наш погляд, забезпечує використання теоретичних і практичних здобутків *рекреалогії*, особливо того її сегменту, що характеризує зазначену галузь з позицій активності особистості у межах рекреаційного середовища.

Низка авторів розглядає поняття «рекреація» як базову категорію рекреалогії, одну з *форм дозвілля, певне суспільне явище, пов'язане з відтворенням і розвитком фізичних, психічних, духовних та інтелектуальних сил людини у місцях, що забезпечують реалізацію окреслених цілей у межах активного середовища (рекреаційного ресурсу), та орієнтоване на активні форми реалізації* [14; 17, с. 371].

У цілому ж рекреація є досить місткою сферою соціальної діяльності: за відсутності сталих стандартів вона передбачає високий ступінь варіативності як у використанні нових технологій, так і у впровадженні нових ідей, використанні рекреаційних ресурсів [8]. Наразі спеціалістами виділяється більше 60 елементарних рекреаційних занять (ЕРЗ), необхідних для повноцінного відпочинку людини, відновлення її фізичних і духовних сил, серед яких відвідування музеїв, бібліотек, театрів, концертних залів, клубів, відпочинок у міських зелених зонах та ін. [14].

У процесі узгодження рекреаційних і дозвіллевих завдань актуальним залишається процес їх оптимізації, що в умовах прискорення суспільного прогресу ґрунтується на особливостях цільової установки рекреації – *отримання задоволення* від рекреаційної діяльності у межах конкретного рекреаційного середовища.

У такому розумінні, наприклад, Т. І. Ківшар розглядає *рекреаційну функцію бібліотеки*. На думку автора, вона визначається організацією змістовного дозвілля на основі комплексу спеціальних заходів, спрямованих на відновлення та відтворення втрачених або послаблених психічних сил, оптимізацію самопочуття людини, що сприяє її пристосуванню до умов праці та побуту. Ефективність рекреаційної функції бібліотеки пов'язана із змістовно-комунікативним характером діяльності, а також з її впливом на формування таких соціокультурних чинників, як стиль життя, соціальний статус, соціальні стереотипи і настанови, індивідуальна культура особистості.

Вивчення особливостей рекреаційних потреб та інтересів кожної читацької групи, кожного користувача також створює умови ефективної рекреаційної діяльності бібліотеки, розширення та урізноманітнення видів і форм дозвілля. Організація змістовного дозвілля з урахуванням психофізіологічних особливостей дітей, підлітків та молоді в дитячих, юнацьких і публічних бібліотеках сприяє утворенню соціалізуючого середовища, вихованню загальнолюдських цінностей. Запровадження інноваційних бібліотечних технологій під час організації дозвілля людей похилого віку сприяє залученню їх до культурного соціуму, продовженню активного способу життя, реалізації їх інтелектуального та морального потенціалу [6].

Посилення рекреаційної діяльності бібліотеки з метою пом'якшення наслідків «стресового суспільства» здійснюється шляхом комплексності й адресності рекреаційних заходів стимуляції соціальної активності користувачів бібліотеки, підтримки найуразливіших верств населення, залучення користувачів, громадськості до участі у цій роботі. Поліфункціональність дозвіллевої діяльності бібліотеки спрямовується на активізацію різноманітних засобів пошуку активних напрямів організації дозвілля з використанням сучасних технологій. Активізація цієї роботи засвідчує, що бібліотеки можуть бути не лише інформаційними центрами, але й центрами відпочинку та розваг. Тим паче, що у співвідношенні «безоплатні-платні» послуги у сфері дозвілля пріоритетною серед більшості населення залишається бібліотека, обрана для використання вільного часу [10].

Як рекреаційне середовище, сучасна бібліотека є важливим осередком культури, що безоплатно надає користувачам не лише інфор-

маційні послуги, але й сприяє розвитку інтелектуального та творчого потенціалу особистості, організації спілкування, відпочинку та розваг. Бібліотеки, втілюючи оригінальні культурно-дозвіллеві програми, організовуючи літературно-музичні салони та вітальні, естетичні студії, гуртки і клуби за інтересами, диспути, презентації, читацькі конференції, тематичні вечори, творчі зустрічі, круглі столи, сприяють створенню оптимальної інфраструктури для організації відпочинку в бібліотеках різних типів, а також сприяють диференціації рекреаційних запитів користувачів з урахуванням потреб сучасного українського суспільства [6].

Так, Дослідницька бібліотека Києво-Могилянської Академії у дні шкільних канікул (з 26 по 30 жовтня 2015 р.) пропонувала школярам екскурсію «Мандрівка Бібліотечними лабіринтами», під час якої діти мали можливість увійти у світ Книги, побачити найдавніші та найсучасніші книги з фонду Бібліотеки, відчутти атмосферу часів давньої Києво-Могилянської академії, коли тут навчалися Григорій Сковорода, Самійло Величко, Василь Григорович-Барський, Артемій Ведель та інші видатні українці. А Музей НаУКМА запрошує на екскурсію «Києво-Могилянська академія: маловідомі та невідомі сторінки» з інтерактивними цікавинками відповідно до вікових груп [13].

Водночас бібліотека як рекреаційний центр допомагає організації читання художньої, мистецької, розважальної літератури, що задовольняє різні види відпочинку громадян. Результати соціології читання засвідчують про зниження загальної кількості прочитаних книжок. Тому читання як процес навчання, виховання та відпочинку турбує не лише читачезнавців, але й урядовців, науковців, громадськість, оскільки рівень читацької культури визначає культуру суспільства в цілому. Серед співвідношення каналів задоволення суспільної потреби у читанні бібліотекам належить провідна роль. Рекреаційній діяльності бібліотеки притаманна й аксіологічна складова, що виявляється у пошуках фундаментальних цінностей, закладених у книзі, просторі друкованого тексту, друкованому слові. Так, у бібліотеках організовують гуртки палітурної справи («Друзі книги», «Книжкова лікарня»), бібліотечної справи («Юний бібліотекар»), гуртки з культури читання тощо [10].

У науковому обігу активно досліджується *рекреаційна функція музейних установ*, не зважаючи на надзвичайно широке призначення музеїв з урахуванням різноманітних форм їх діяльності. І хоча найголовніша функція музею – збирання, вивчення та експонування пам'яток історії, культури, мистецтва, основним різновидом їх діяльності стає і дозвіллева, особливо екскурсійна [4].

Ще донедавна культивувались традиційні форми експонування (скляні вітрини, одноманітні відомості про автора та його твір), а детальнішу інформацію можна було отримати на екскурсії. Нині ж культурно-просвітня діяльність музеїв зазнала суттєвих змін: освітня та виховна функції реалізуються в освітніх програмах, культурно-мистецьких акціях, співпраці з навчальними закладами; розважальна функція виявляється у активній участі особистості у творчих майстернях, клубах, вечорах відпочинку, концертах, у створенні на території музеїв комерційних структур – ресторанів, барів, торговельних кіосків. Поступово музеї стають складовою індустрії розваг.

Музеї намагаються організувати свою роботу так, щоб відвідувач міг ознайомитися з будь-якою експозицією самостійно, не очікуючи екскурсій. Способи надання інформації: етикетаж, путівники та брошури з конкретних експозицій, магнітофонні записи, відеоматеріали. Друковані матеріали, записи та відеодокументи не переважують відвідувача зайвою інформацією; виготовлення копій, муляжів на етнографічних і природознавчих виставках дозволяють бути не пасивними, а активними відвідувачами музею, поповнювати свої враження тактильними засобами.

Інтеграційний процес музеїв у рекреаційну сферу виявляється у: створенні в музейних закладах функціональних приміщень для організації проведення дозвілля та розваг; проникненні «індустрії дозвілля» в музеї; використанні в музейній діяльності відповідних форм роботи.

У своїй роботі музейні установи використовують комплекс освітніх і розважальних програм для дітей та молоді різного віку. Організація дозвілля в музеях активізується під час шкільних канікул: музеї, художні галереї, виставкові центри проводять творчі акції, концерти, лекції, кіновечори, організовують пересувні виставки, ігрові конкурси та змагання. Їх мета полягає в культурному розвитку дитини, поглибленні знань про історію своєї країни, її мистецтво, літературу, народну творчість на основі першоджерел, а не підручників.

Так, у м. Києві відкрито Музей популярної науки і техніки «Експериментаніум» – науково-розважальний центр, де наочно і доступно демонструються закони науки і явища навколишнього світу. Постійна експозиція музею налічує близько 300 інтерактивних експонатів і охоплює основні розділи фізики, які вивчаються в школі: механіка, молекулярна фізика, електрика і магнетизм, оптика, акустика. Експонати призначені для того, щоб відвідувачі могли самі проводити досліди, які ілюструють роботу того чи іншого закону природи. Один із найцікавіших експонатів – плазмова куля Тесли, що демонструє незвичайні експерименти з високою напругою.

У музеї проводяться також шоу-програми: сферичний кінозал демонструє дивовижні наукові фільми про космос і Всесвіт; виставка «Механіка Епохи Відродження» представляє механізми, побудовані за ескізами видатного генія Леонардо да Вінчі. Тут відвідувачам можна постріляти з різної зброї (арбалет, катапульта і т. д.), побудувати міст без будь-яких спеціальних кріплень, підняти самого себе на великому підйомнику і багато іншого; шоу «Експерименти на кухні»; хімічне «Реактив Шоу»; електричне «Тесла Шоу», на якому проводяться різні цікаві експерименти з електрикою.

У цьому музеї можна проводити навчальні заняття та лабораторні роботи відповідно до навчальних програм. Тому музеї тісно співпрацюють з навчальними закладами, а підлітки регулярно відвідують музейні зали відповідно до тих тем, що вивчаються в школі. Спеціальні освітні програми розробляються для дітей і підлітків різного віку та різного рівня підготовки, вони реалізуються в таких формах роботи: екскурсії, семінари, диспути, дослідження, спостереження, рольові ігри, театралізовані вистави, тренінги [5].

У цілому ж рекреаційна музейна діяльність не обмежується роботою з дітьми та підлітками. Освітні та наукові програми музеїв розробляються і для студентської молоді. За таких умов не можна забувати, що музей – це не лише місце зібрання і зберігання великих мистецьких колекцій. Музей є науковою установою, центром поширення знань, в якому зберігаються архівна та довідкова документація, нова література [18, с. 84–104]. Активними формами роботи музеїв із студентською аудиторією є проведення спільних наукових досліджень, етнографічних експедицій, археологічних розкопок, підготовка наукових публікацій.

Отже, серед основних тенденцій рекреаційної музейної діяльності можна визначити такі: інтеграція музейних програм у сферу дозвілля; збереження та популяризація життя місцевих культурних цінностей та їх самотності; збагачення духовного життя людини шляхом зв'язку «мистецтво-історія-індивідуальний досвід»; розвиток віртуальних музеїв та мультимедійних проектів, що зміцнює контакти з глядацькою аудиторією та дає змогу відвідувачам знайомитися з колекціями музеїв різних країн; розширення музейної діяльності за межами музейного закладу, в регіони країни [3, с. 5–10].

Практико-орієнтованим підґрунтям *фізичної рекреаційної активності* є форми, серед яких гігієнічна гімнастика, оздоровча гімнастика, прогулянки на лижах, велосипедах, туризм, навчальні заняття в групах здоров'я і спортивних секціях, виробнича гімнастика, плавання і його різновиди, катання на гірських лижах, сноубордах, катання на ковза-

нах, у тому числі й на роликів, ігри з м'ячем (футбол, волейбол, теніс), воланами (бадмінтон), кулями (більярд) тощо [2, с. 9–12.]. Разом з тим актуальним залишається завдання їх оптимізації, що в умовах прискорення суспільного прогресу ґрунтується на особливостях цільової установки фізичної рекреації та урахуванні рекреаційних ресурсів, які безпосередньо впливають на фізичну рекреаційну діяльність людини.

Ефективність відтворення психофізичних, духовних та інтелектуальних сил людини, за результатами міжгалузевих досліджень (географія, фізика, хімія, соціологія, психологія та ін.), забезпечується комплексним використанням рекреаційних ресурсів, що включають окремі середовища, які водночас об'єктивно пов'язані між собою потоками речовини та енергії. Відповідно, комплексне використання середовищ під час рекреаційної активності забезпечує отримання очікуваного рекреаційного ефекту, коли людина відчуває бадьорість та задоволення від відпочинку, психофізіологічний комфорт, збалансованість емоційних і соціокультурних самооцінок, готовність до нових навантажень за рахунок необхідного рівня енергообміну організму з середовищем унаслідок фізіологічного та психологічного оздоровлення, досягнення душевної рівноваги [15].

У зазначеному контексті інноваційною формою рекреаційної активності, що забезпечує умови комплексного використання рекреаційних ресурсів для отримання рекреаційного ефекту, є новий вид рухової активності, відомий як скандинавська або нордична ходьба.

Наразі скандинавську ходьбу розглядають як вид фізичної активності, що забезпечує включення в роботу 90 % м'язів одночасно з використанням спеціальних палиць, схожих на лижні, для отримання максимальних фізіологічних ефектів: стимулювання природного імунітету, тренування серцево-судинної системи, формування правильної постави, покращення функцій зовнішнього дихання, вентиляції легень, збільшення обсягу кисню, що засвоюється організмом людини, покращення венозного відтоку крові, посилення обмінних процесів в організмі, швидкості спалювання жирів тощо.

Основними ж рекреаційними завданнями нордичної ходьби є: сприяння всебічному розвитку людини; зміцнення здоров'я та попередження захворювань; забезпечення повноцінного відпочинку людей різного віку і професій; підтримка високої працездатності; досягнення творчого довголіття, а останнім часом й отримання оздоровчого реабілітаційного ефекту. При максимальному навантаженні методика занять оздоровчою скандинавською ходьбою виключає експлуатацію організму заради отримання спортивних результатів, розвинутої мускулатури

або красивого тіла. Вона спрямована на зміцнення резервів організму з урахуванням початкового рівня здоров'я та наявних захворювань [19].

Не знижуючи ролі технічної складової скандинавської ходьби, акцентуємо увагу на її рекреаційному ефекті, який принципово відрізняє її від інших видів рекреаційної активності комплексним використанням рекреаційних ресурсів. Оздоровчий ефект скандинавської ходьби забезпечується зміною умов перебування, пов'язаним з «виходом» людини з повсякденних, одноманітних умов життя, безпосереднім контактом з природою. Вона забезпечує переключення нервово-емоційної сфери на нові об'єкти зовнішнього середовища, відволікання людини від його повсякденних, часто негативних, впливів. У останні десятиріччя скандинавська ходьба розширила свій рекреаційний ресурс шляхом використання водного середовища, що стало підґрунтям для розвитку її нового напрямку – Аква Nordic Walking (скандинавська ходьба у воді).

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у досліджуваному напрямі. Таким чином, основні функції організації сучасного дозвілля, які визначають його внутрішню структуру та безпосередньо пов'язані з феноменом рекреаційного середовища, можуть бути виражені низкою напрямів діяльності:

- організація і забезпечення умов для проведення культурного дозвілля у всій його повноті та розмаїтості відповідно до потреб, інтересів і можливостей усіх груп населення;
- розроблення і поширення нових технологій дозвіллевої діяльності, взаємодія з іншими типами установ культури, відпочинку, спорту для забезпечення ефективності, якості й інтенсивності роботи всієї сфери дозвілля в цілому;
- апробація, відпрацювання і впровадження нової техніки, яка розробляється промисловістю для їх використання у сфері дозвілля;
- виділення приміщень для фізкультурно-оздоровчого дозвілля в складі закладу розміщення;
- об'єднання різних видів розважальних програм (танцювальних, атракціонних, комп'ютерних тощо).

У цілому ж запропонований матеріал є певним підґрунтям для розширення змісту низки тем курсу «Педагогіка»: «Зв'язок педагогіки з іншими науками», «Школяр, його розвиток та виховання» у позиції «Фактори, що впливають на розвиток особистості. Включення в активну діяльність», «Фізичне виховання. Оздоровлення дітей у загальноосвітніх закладах засобами фізичного виховання», «Виховання. Сучасні підходи до організації дозвіллевої діяльності» та інше.

Список використаних джерел

1. *Бочелюк В. Й.* Дозвіллєзнавство : навч. посіб. / В. Й. Бочелюк, В. В. Бочелюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 208 с.
2. *Гаврилов Д. Н.* Двигательная активность и долголетие: организационные и методические аспекты / Д. Н. Гаврилов, Е. Е. Романова, А. В. Малинин // Теория и практика физической культуры. – 2003. – № 3. – С. 9–12.
3. *Галкина Т. В.* Музейная педагогика XXI века: социальные и образовательные проекты как новая форма работы с детской и молодежной аудиторией / Т. В. Галкина // Вестник ТГПУ. – 2009. – Вып. 8 (86). – С. 5–10.
4. *Головка О. М.* Організація готельного господарства : навч. посібник / О. М. Головка, Н. С. Кампов, С. С. Махлинець. – К. : Кондор-Видавництво, 2012. – 338 с.
5. *Київський* Експериментаніум – дом чудес – науки дом [Електронний ресурс] / С. Kiev.progulka.ua. – Режим доступа: <http://kiev.progulka.ua/aktivniy-otdich-v-kieve-i-za-gorodom/kievskiy-eksperimentanium-dom-chudes-nauki-dom> – 20.11.2015.
6. *Ківшар Т. І.* Рекреаційна функція бібліотеки початку XXI століття / Т. І. Ківшар // Педагогічні та рекреаційні технології в сучасній індустрії дозвілля : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 4–6 червня 2004 р.). – К., 2004. – 176 с.
7. *Коаліційна угода* [Електронний ресурс] // Верховна Рада України VIII скликання. – К., 2014. – С. 59 / С. Samopomich.ua. – Режим доступа: http://samopomich.ua/wp-content/uploads/2014/11/Koaliciyna_uhoda_parafovana_20.11.pdf – 20.11.2015.
8. *Кравченко О. В.* Креативний потенціал рекреативної діяльності / О. В. Кравченко // Педагогічні та рекреаційні технології в сучасній індустрії дозвілля : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 4–6 червня 2004 р.). – К., 2004. – 176 с.
9. *Круцевич Т. Ю.* Рекреація у фізичній культурі різних груп населення : навч. посіб. / Т. Ю. Круцевич, Г. В. Безверхня. – К. : Олимпийская литература, 2010. – 248 с.
10. *Ловкова Т. Б.* Библиотека как центр досуга : учебно-метод. пособ. / Т. Б. Ловкова. – М. : Либерея-Библинформ, 2009. – 104 с.
11. *Лозовая В. И.* Активность школьника / В. И. Лозовая // Советская педагогика. – 1989. – № 11. – С. 25–31.

12. Максименко С. Д. Загальна психологія : навч. посіб. / С. Д. Максименко, В. О. Соловієнко. – К. : МАУП, 2000. – 256 с.
13. Наукова Бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія» [Електронний ресурс] / С. Library.ukma.edu.ua. – Режим доступу: [http://www.library.ukma.edu.ua/index.php?id=single&no_cache=1&L=1%2523c1657&tx_ttnews\[tt_news\]=746](http://www.library.ukma.edu.ua/index.php?id=single&no_cache=1&L=1%2523c1657&tx_ttnews[tt_news]=746) – 20.11.2015.
14. Основи рекреації (економіко-екологічний та маркетинговий аспект) : навч. посіб. / І. О. Гродзинська, С. Г. Нездоймінов, О. В. Гусєва, А. В. Замкова. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 264 с.
15. Рекреаційні ресурси та їх класифікація [Електронний ресурс] / С. Ua-referat.com. – Режим доступу: http://ua-referat.com/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D1%80%D0%B5%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96_%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%83%D1%80%D1%81%D0%B8_%D1%82%D0%B0_%D1%97%D1%85_%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%B8%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F – 02.10.2015 р. – Загол. з екрану.
16. Сидорчук Н. Г. Перетворювальна функція педагогічних знань / Н. Г. Сидорчук // Професійно-педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання : монографія / за ред. проф. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 444 с. – С. 156–177.
17. Скрипник Л. В. Фізична рекреація у сфері дозвілля української молоді / Л. В. Скрипник, Г. М. Чепурда // Природа Західного Полісся та прилеглих територій. – 2012. – № 9. – С. 370–374.
18. Столяров Б. А. Музейная педагогика. История, теория, практика : учеб. пособ. / Б. А. Столяров. – М. : Высш. шк., 2004. – 216 с.
19. Украинская школа оздоровительной скандинавской ходьбы [Електронний ресурс] / С. Nordicwalking. – Режим доступу: <http://nordicwalking.com.ua/> – 12.01.2015 р. – Загол. с екрана.

References

1. Bocheliuk V. Y. Dozvillieznavstvo : navch. posib. / V. Y. Bocheliuk, V. V. Bocheliuk. – К. : Tsentr navchalnoi literatury, 2006. – 208 s.
2. Gavrilov D. N. Dvigatel'naya aktivnost i dolgoletie: organizatsionnye i metodicheskie aspekty / D. N. Gavrilov, E. E. Romanova, A. V. Malinin // Teoriya i praktika fizicheskoy kulturyi. – 2003. – № 3. – С. 9–12.

3. *Galkina T. V.* Muzeynaya pedagogika HHI veka: sotsialnyie i obrazovatelnyie proektyi kak novaya forma raboty s detskoj i molodezhnoy auditoriej / T. V. Galkina // Vestnik TGPU. – 2009. – Vyip. 8 (86). – S. 5–10.
4. *Holovko O. M.* Orhanizatsiia hotelnoho hospodarstva : navch. posibnyk / O. M. Holovko, N. S. Kampov, S. S. Makhlynets. – K. : Kondor-Vydavnytstvo, 2012. – 338 s.
5. *Kievskiy Eksperimentanium – dom chudes – nauki dom* [Elektronnyiy resurs] / S. Kiev.progulka.ua. – Rezhim dostupa: <http://kiev.progulka.ua/aktivniy-otdich-v-kieve-i-za-gorodom/kievskiy-eksperimentanium-dom-chudes-nauki-dom> – 20.11.2015.
6. *Kivshar T. I.* Rekreatsiina funktsiia biblioteki pochatku XXI stolittia / T. I. Kivshar // Pedahohichni ta rekreatsiini tekhnolohii v suchasniy industrii dozvillia : materialy mizhnarodnoy naukovo-praktychnoy konferentsii, (Kyiv, 4–6 chervnia 2004 r.). – K., 2004. – 176 s.
7. *Koalitsiina uhoda* [Elektronnyi resurs] // Verkhovna Rada Ukrainy VIII sklykannia. – K. : 2014. – S. 59 / S.Samopomich.ua. – Rezhym dostupu: http://samopomich.ua/wp-content/uploads/2014/11/Koalitsiina_uhoda_parafovana_20.11.pdf. – 20.11.2015
8. *Kravchenko O. V.* Kreatyvnyi potentsial rekreatyvnoy diialnosti / O. V. Kravchenko // Pedahohichni ta rekreatsiini tekhnolohii v suchasniy industrii dozvillia : materialy mizhnarodnoy naukovo-praktychnoy konferentsii (Kyiv, 4–6 chervnia 2004 r.). – K., 2004. – 176 s.
9. *Krutsevych T. Yu.* Rekreatsiia u fizychniy kulturi riznykh hrup naselennia : navch. posib. / T. Yu. Krutsevych, H. V. Bezverkhnia. – K. : Olympyiskaia lyteratura, 2010. – 248 s.
10. *Lovkova T. B.* Biblioteka kak tsentr dosuga : uchebno-metod. posob. / T. B. Lovkova. – M. : Libereya-Bibinform, 2009. – 104 s.
11. *Lozovaya V. I.* Aktivnost shkolnika / V. I. Lozovaya // Sovetskaya pedagogika. – 1989. – № 11. – S. 25–31.
12. *Maksymenko S. D.* Zahalna psykholohiia : navch. posib. / S. D. Maksymenko, V. O. Soloviienko. – K. : MAUP, 2000. – 256 s.
13. *Naukova Biblioteka Natsionalnoho universytetu «Kyievo-Mohylianska akademii»* [Elektronnyi resurs] / S. Library.ukma.edu.ua. – Rezhym dostupu: [http://www.library.ukma.edu.ua/index.php?id=single&no_cache=1&L=1%2523c1657&tx_ttnews\[tt_news\]=746](http://www.library.ukma.edu.ua/index.php?id=single&no_cache=1&L=1%2523c1657&tx_ttnews[tt_news]=746) – 20.11.2015.

14. *Osnovi rekrealogiyi (ekonomiko-ekologichniy ta marketingoviy aspekt): navch. posib.* / I. O. Grodzinska, S. G. NezdoymInov, O. V. Guseva, A. V. Zamkova. – К. : «Tsentр uchbovoyi literaturi», 2014. – 264 s.
15. *Rekreatsiini resursy ta yikh klasyfikatsiia [Elektronnyi resurs]* / S. Ua-referat.com. – Rezhym dostupu: http://ua-referat.com/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D1%80%D0%B5%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96_%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%83%D1%80%D1%81%D0%B8_%D1%82%D0%B0_%D1%97%D1%85_%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%B8%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F – 02.10.2015 r. – Zahol. z ekranu.
16. *Sydorchuk N. H. Peretvoriuvalna funktsiia pedahohichnykh znan / N. H. Sydorchuk // Profesiino-pedahohichna osvita: stanovlennia i rozvytok pedahohichnoho znannia : monohrafiia / za red. prof. O. A. Dubaseniuk. – Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2014. – 444 s. – S. 156–177.*
17. *Skrypnyk L. V. Fizychna rekreatsiia u sferi dozvillia ukrainskoi molodi / L. V. Skrypnyk, H. M. Chepurda // Pryroda Zakhidnoho Polissia ta prylehlykh terytorii. – 2012. – № 9. – S. 370–374.*
18. *Stolyarov B. A. Muzeynaya pedagogika. Istoriya, teoriya, praktika: [ucheb. posob.] / B. A. Stolyarov. – M. : Vyssh. shk., 2004. – 216 s.*
19. *Ukrainskaya shkola ozdorovitelnoy skandinavskoy hodbyi [Elektronnyi resurs]* / S. Nordicwalking. – Rezhim dostupa: <http://nordicwalking.com.ua/> – 12.01.2015 r. – Zagol. s ekranu.

Нинель Герандовна Сидорчук

доктор педагогических наук, доцент,

профессор кафедры педагогики

Житомирский государственный университет

имени Ивана Франко

E-mail:sydorchukng@ukr.net

Сидорчук Н. Г.

ОБНОВЛЕНИЕ СОДЕРЖАНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ЗНАНИЙ: РЕКРЕАЦИОННЫЙ АСПЕКТ

Аннотация

В статье поднимается проблема обновления содержания педагогических знаний как один из приоритетов государственной политики в сфере образования. С учетом современной социокультур-

ной ситуации, акцентировано внимание на необходимости оптимизации педагогической проблематики в позиции досуговой деятельности с изменением приоритетов от пассивного потребления к проявлению личностной активности человека в ее реализации. Рассмотрен потенциал рекреологии в решении поставленной задачи. Продемонстрировано рекреационную функцию деятельности библиотек, музеев, скандинавской ходьбы как нового вида двигательной активности. Определены перспективы использования рассматриваемого материала в проблематике педагогических дисциплин.

Ключевые слова: досуговая деятельность; педагогические знания; рекреология; рекреация; рекреационная функция; рекреационная функция библиотеки; рекреационная функция музея; рекреационная функция скандинавской ходьбы.

Ninel Sydorchuk

Doctor of Education ; assistant professor
Professor of the Department of Pedagogy
Zhytomyr Ivan Franko State University
E-mail:sydorchukng@ukr.net

Sydorchuk N.

THE UPDATING CONTENT OF THE PEDAGOGICAL KNOWLEDGE: RECREATIONAL ASPECT

Abstract

The article raises the problem of updating the content of pedagogical knowledge as one of the priorities of state policy in the sphere of education. The analysis of current socio-cultural situation enables to draw attention to the need of optimizing the pedagogical issues in the sphere of leisure activities with changing the priorities from passive consumption mode to active manifestation of personality activities in its implementation.

The potential of the upbringing activities segment of the leisure activities in the development of the personality is outlined as well as the potential direction of its improving is identified. To solve this problem the use of theoretical and practical achievements of recreology being the science that studies the mechanisms of recovery the mental, physical and spiritual powers of the man using recreational resources is offered. On the basis of the basic generic features of recreology (the activity

and getting pleasure from certain kind of activities) the attention is focused on correspondence of recreational pursuits to a wide range of recreational resource.

The recreational function of the multifunctional activity of the libraries and museums is demonstrated. The concrete examples of their education, upbringing, enlightenment, methodical, recreational activities as recreational centers are given. The attention is drawn to the available paths of interactive leisure programs and excursions. The aim sets of physical recreation with taking into account the integrated use of recreational environments are differentiated.

The prospects of the development of Nordic walking as a new kind of motor activity, providing maximum physiological effects (stimulating the immune system, the cardiovascular system training, the formation of correct posture, improving the respiratory function, the enhance of metabolic processes in the body, the rate of fat burning, etc.) are defined. This development contributes to resolving the recreational tasks (promoting the full human development, the health promotion and disease prevention, the provision of recreation for people of different ages and professions, the support for high availability, the achieving the creative longevity, the obtaining health rehabilitation effect, etc.).

The main functions of the organization in modern leisure of the recreational basis and the prospects of the analyzed material in the pedagogical disciplines are outlined.

Key words: *leisure activities; pedagogical knowledge; recreology; recreation; recreational functions; recreational functions of the library; recreational function of the museum; recreational function of Nordic walking.*